

تیتراژ پیشنهادی: جهت گیری ها و برنامه های دولت جدید

جهت گیری ها و برنامه های دولت جدید

ظرف چند روز گذشته دولت جدیدی بر سر کار آمد و اقتصادی را تحویل گرفت که به لحاظ شرایط داخلی (نظیر تورم، بیکاری و رشد اقتصادی) و شرایط خارجی (تحریم، کاهش درآمد نفت) در شرایط مساعدی قرار ندارد. این در حالی است که استقرار وزرا و نقل و انتقال تبعی آن نیز چند ماهی فعالیت جدی دولت در رفع مشکلات فوق را به تاخیر خواهد انداخت.

البته ممکن است گفته شود که با مشخص بودن اهداف و برنامه های بلند مدت (سند چشم انداز)، میان مدت (برنامه پنج ساله) و حتی کوتاه مدت (بودجه مصوب سال ۱۳۹۲)، دولت امکان چندانی برای مانور ندارد. لکن واقعیت چنین نیست، زیرا دست دولت برای تغییر در برخی از سیاستها در چهار سال آتی، باز است. در سطور زیر نگاهی خواهیم داشت به عمده ترین جهت گیری های قابل توصیه به دولت آینده.

۱- ضرورت برنامه ریزی دو گانه

فارغ از اینکه چه رویکردی دولت انتخاب می کند، نظر به شرایط فعلی تحریم و امکان تشدید یا تحدید و لغو تدریجی آن، ضرورت دارد دولت برای هرگونه تغییر اساسی در وضعیت فعلی، برنامه های جداگانه داشته باشد تا شوک وارده، لطمه و سر در گمی و تاخیر کمتری در اجرا پیدا کند (این خود یک ویژگی اقتصاد مقاومتی است).

۲- تقویت سرمایه اجتماعی

واقعیت آن است که برنامه های دولت نمی تواند بدون حمایت مردم و عاملین اقتصادی به اهداف مورد نظر دست یابد و بالعکس، با حمایت آنها می توان شرایط سخت را با سهولت بیشتری پشت سر نهاد. از این رو ضمن اجتناب از وعده های غیر عملی، دولت باید در عمل به قول های داده شده بکوشد. اگر شرایط سخت و تحقق برخی از مواعید غیرممکن است، به عوض پرده پوشی، واقعیت را با مردم مطرح و از آنها پوزش و کمک بخواهد.

۳- دولت کار

رسم است که مدام در خصوص افزایش درآمد و رفاه مردم بزرگنمایی شود اما دولت متعهد دولتی است که خود را نه دولت رفاه، بلکه دولت کار بداند و تاکید کند که رفاه پایدار نه با تقسیم پول بلا عوض، بلکه با سرمایه‌گذاری آن پول و به کار گرفتن نیروی‌های آماده به کار جامعه حاصل خواهد شد. این امر نه به معنای توقف هدفمند سازی یارانه‌ها، بلکه به معنای هزینه کرد صحیح درآمدهای حاصل است.

۴- قطع وابستگی به درآمد نفت

وسوسه استفاده کامل و سریع از درآمدهای نفتی دولت‌های بسیاری را فریفته است و نسل‌های آتی این کشور را از این نعمت خداداد محروم ساخته است. تعیین یک سقف واقع بینانه و ثابت برای مصرف این درآمدها به همراه افزایش صادرات غیر نفتی می‌تواند دردستور کار قرار گیرد و ما بقی آن نیز پس‌انداز و یا صرفاً در پروژه‌های صادرات‌گرا مصرف شود.

۵- توسعه فضای رقابتی

برای کشاندن کلیه ظرفیت‌های موجود در کشور و خارج از کشور به عرصه تولید لازم است فضای رقابتی مهیا گردد و امتیازات خاص و حمایت‌های غیرهدفمند به سرعت کاهش یابد. لغو رانته‌ها و انحصارات و تقویت شفافیت و اطلاع‌رسانی از جمله اقدامات قابل توصیه است. خصوصی‌سازی نیز دقت و سرعت بیشتری می‌طلبد.

۶- شایسته سالاری

این شعار در عمل کمتر مورد توجه جدی قرار می‌گیرد و اغلب تابع بده - بستان‌های سیاسی واقع می‌شود. نتیجه این امر آن است که اقتصاد نیز سیاست زده می‌شود. منصوب کردن برادر، خواهر و بستگان در سمت‌های کلیدی، نیروهای کارآمد را از صحنه خارج می‌کند و تاثیر منفی قابل ملاحظه‌ای بر سرمایه اجتماعی دارد. در مقابل، استفاده از نیروهای کارآمد ولو غیرسیاسی یا حتی از حزب و جناح مخالف، مادامی که با برنامه‌های دولت موافق و با آن هماهنگ باشند، تاثیر مثبتی بر جای خواهد نهاد.

۷- پرهیز از قیمت‌گذاری مصنوعی و دستوری

تثبیت مصنوعی نرخ ارز، نرخ بهره، قیمت انرژی و ... که با هدف جلب نظر مردم در کوتاه مدت صورت گرفت، اکنون ما را دچار وضعیت فعلی نموده است. این اشتباهی فاحش است که در دولت آینده نباید تکرار شود. بخشی از فساد و رانته‌های موجود ناشی از همین امر بوده است که ضمن تحلیل بردن سرمایه اجتماعی، بر

توزیع درآمد نیز اثر مخرب داشته است. نقش قیمت‌های صحیح در تخصیص بهینه منابع نباید مورد غفلت واقع شود.

۸- کنترل تورم

تورم در سالهای گذشته آنقدر رایج بوده که به صورت ساختاری و معمول درآمده است. وابستگی به درآمد نفتی در شرایط رونق بازار نفت (تبدیل دلار به ریال) و در زمان رکود این بازار (کمیود واردات مورد نیاز)، رشد بی‌رویه هزینه‌های دولت و شرکتهای دولتی، عدم استقلال بانک مرکزی و گسترش بی‌رویه نقدینگی از جمله دلایل تداوم تورم در کشور بوده‌اند که حتی لنگر نرخ ارز و کاهش دستمزدهای واقعی نیز نتوانسته‌اند آن را مهار کنند.

۹- هماهنگی با مجلس

تضاد دولت و مجلس و عدم اجرای قوانین مصوب در گذشته بدعت ناپسندیست که در آینده باید از طریق هماهنگی و نه تقابل با مجلس به سرعت رفع شود. این تقابل‌ها در شرایط تهدید خارجی نتیجه‌ای جز لطمه به منافع ملی و سست شدن پایه‌های حکمرانی خوب در کشور ندارد و مردم را نیز از اطاعت از قوانین دلسرد می‌کند.

۱۰- فرو نشاندن التهابات

فعالیت اقتصادی نیازمند محیطی با ثبات و خالی از التهابات و نا اطمینانی‌هاست. از این رو، چه در عرصه داخلی و چه در عرصه بین‌المللی باید از ایجاد التهاب جلوگیری کرد. دادن شعارهای تند گرچه ممکن است دولت را انقلابی نشان دهد، اما زیان‌های مترقب بر آن نظیر خروج مغزها و سرمایه‌ها، دادن بهانه به کشورها و مجامع بین‌المللی در انجام اقدامات خصمانه و تشدید محدودیت‌ها، در نهایت به زیان ما و سود کشورهایی که مدعی مبارزه با آنها هستیم، تمام خواهد شد.

۱۱- تقویت رشد اقتصادی

رشد پایدار اقتصادی در گرو سرمایه‌گذاری از یکسو و تحقیق و توسعه و نوآوری از سوی دیگر است. در این راستا، فراهم ساختن زمینه‌های جذب منابع مالی به سوی سرمایه‌گذاریهای مولد و حمایت از نوآوری و تحقیق و توسعه و تجاری سازی یافته‌های پژوهشی، نقشی اساسی در خلق حماسه اقتصادی و کسب جایگاه برتر در منطقه خواهد داشت. دولت باید بهبود توزیع درآمد را نه از طریق تقسیم کیک کوچک فعلی، بلکه از طریق تقسیم افزایش حجم کیک فعلی دنبال کند.

۱۲- تعدیل اندازه دولت در اقتصاد

تصدی‌گری دولت و دولتمردان در شرکتهای دولتی هم آنان را از انجام امور حاکمیتی باز می‌دارد و هم در اداره صحیح و رقابتی آن شرکتها ایجاد اختلال می‌نماید. بودجه شرکتهای دولتی نیز سهم عمده بودجه کل کشور را به خود اختصاص می‌دهد، اما در مورد کارایی آنها تردید جدی وجود دارد.

خصوصی‌سازی‌های صورت گرفته نیز اغلب حالت واگذاری به بخش شبه دولتی را دارد. از این رو تعدیل جدی اندازه و سهم دولت در اقتصاد و کشاندن سرمایه‌های سرگردان به بخش تولید ضرورت تام دارد، به ویژه با وجود تحریم‌هایی که شرکتهای دولتی را در مرحله اول نشانه رفته‌اند.

۱۳- نگاه به بیرون و جهانی‌اندیشیدن

اقتصاد جهان از قاعده "ظروف مرتبته" پیروی می‌کند. از این رو، رکود و رونق در اقتصادهای بزرگ به سرعت اقتصادهای کوچک را تحت تاثیر قرار می‌دهد. همزمان، باز بودن اقتصاد به مفهوم دسترسی به بازارهای گسترده جهانی از یکسو و رقابت با محصولات خارجی از سوی دیگر است. بنابراین دولت آینده نمی‌تواند و نباید در عرصه سیاستگذاری و اجرا از روند تحولات در جهان غفلت نماید. همزمان، سیاستهای اقتصادی دولت نمی‌تواند فارغ از روند متغیرهای اقتصاد جهان تنظیم گردد. نرخ ارز، نرخ مالیات، نرخ بهره و حتی نرخ دستمزد نمی‌تواند بدون توجه به واقعیت‌های اقتصادی جهان در داخل کشور تنظیم شود. تولید با هدف صادرات باید اولویت اصلی در سرمایه‌گذاری و تخصیص منابع باشد.

۱۴- تعدیل پس از تثبیت اقتصاد

با توجه به عدم تعادل‌های جدی در اقتصاد، تعدیل اقتصادی امری ضروری است، لکن این مهم تنها می‌باید پس از تثبیت اقتصاد و کنترل تورم صورت گیرد. در شرایط بحرانی فعلی، مدیریت عرضه و تقاضا برای ارز و کنترل نقدینگی به همراه فرو نشاندن التهابات سیاسی و اقتصادی نقش اساسی در کنترل تورم و انتظارات تورمی خواهد داشت.

۱۵- هدفمندی حمایتها

کلیه سیاستهای حمایتی می‌باید هدفمند باشند. پرداختهای انتقالی حاصل از هدفمندی یارانه‌ها باید متوجه اقشار ضعیف و اصلاح الگوی تولید و مصرف باشد. حمایت تعرفه‌ای از تولیدات داخلی می‌باید از نظر مقدار در حدی منطقی، از نظر دوره زمانی، محدود و مشروط به عملکرد صنایع داخلی از جنبه ارتقاء کیفیت و بهره‌وری و صادرات باشد. معافیت‌های مالیاتی و پرداخت مابه‌التفاوت نرخ بهره نیز مشمول همین حکم قرار می‌گیرند.

۱۶- تکمیل سریع پروژه های نیمه تمام

جلوگیری از شروع پروژه های جدید و اختصاص اعتبارات آنها به پروژه های نیمه تمام ، واگذاری برخی از پروژه های نیمه تمام به سرمایه گذاران داخلی و خارجی، به عوض شروع طرحهای عظیم و دهان پرکن با هدف جلب محبوبیت برای دولت، خدمت بزرگی به کشور و محرک حماسه اقتصادی خواهد بود.

۱۷- خلق اقتصاد دانش بنیان

در جهان امروز نقش دانش و نوآوری در توسعه پایدار و گسترش صادرات بسیار شاخص و بارز است. حتی در شرایط تحریم نیز می توان با تکیه بر این اصل بر بسیاری از مشکلات و کمبودها فایق آمد. این رو، یکی از برنامه های اصلی دولت باید حمایت از تحقیق و توسعه، نوآوری و کارآفرینی باشد و بخش دولتی و خصوصی به هر ترتیب ممکن، ملزم یا تشویق به این کار شوند.

۱۸- تعدد اهداف و تناقض سیاستها

یکی از دلایل دست نیافتن دولتها به اهداف برنامه های توسعه آن است که در این برنامه ها اهداف بسیار متعددی مدنظر قرار می گیرند که سیاستهای معطوف به هریک از آنها، گاه خنثی کننده و متناقض با سیاستهای دیگر است. از این رو، تعیین چند هدف اصلی نظیر کنترل تورم، رشد اقتصادی و توسعه صادرات غیرنفتی، و مبنا قرار گرفتن آنها در تنظیم سیاستهای بخشی قابل توصیه خواهد بود.

تایید تهیه کننده:	تایید مدیر ذیربط:	تایید حوزه ریاست:	تایید رییس موسسه:
☐	☐	☐	☐